



نمایشگاه کتاب یا سرانه مطالعه، کدام را باور کنیم؟

نمایشگاه بین‌المللی کتاب تبریز امسال هم با شکوه فراوانی برگزار شد اما همین باشکوه بودن نمایشگاه، سوالات و ابهاماتی را در مورد کتاب و میزان مطالعه به وجود می‌آورد.

نمایشگاه بین‌المللی کتاب تبریز امسال هم با شکوه فراوانی برگزار شد اما همین باشکوه بودن نمایشگاه، سوالات و ابهاماتی را در مورد کتاب و میزان مطالعه به وجود می‌آورد.

خبرگزاری مهر، گروه استان‌ها؛ بهنام عبداللهی: «بالاخره این نمایشگاه کی تمام می‌شود؟» این را راننده بی‌آرتی به مرد بغلی‌اش می‌گوید و بعد توضیح می‌دهد که چگونه بزرگ‌ترین اتفاق فرهنگی تبریز، کارش را بیش‌تر و سخت‌تر کرده است.

جوانان و گاه لابه‌لای تعداد زیادشان چند مرد و زن میان‌سال و سالخورده هم دیده می‌شود که از سمت ایستگاه بی‌آرتی به طرف ماشین‌ها، مخصوص نمایشگاه حرکت می‌کنند. بعضی‌ها که برای چندمین بار است می‌آیند، مستقیم سراغ ماشین‌ها می‌روند اما تردید را می‌توان در قدم‌های باراولی‌ها دید.

مینی‌بوس پر شده اما راننده، پسر جوان دیگری را سوار می‌کند و می‌گوید روی سکویی که کنار صندلی راننده قرار گرفته به سمت مسافران بنشینند. می‌گوید: «بنشین بابا چقدر راه است مگر؟» پشت سرش قهقهه می‌زند؛ ای سر می‌دهد.

۹۱۴۴ متر مربع در اختیار کتب درسی

شلوغ است. این جمله کوتاه را می‌توان در هر وعده از نمایشگاه بین‌المللی تبریز تکرار کرد. محوطه سالن‌ها مملو از جمعیتی است که به این طرف و آن‌طرف می‌روند. چند غرفه در بیرون از سالن‌ها هم هستند که کتاب‌های درسی می‌فروشند و جمعیت خوبی هم دورشان را شلوغ کرده است.

پیش از آنکه وارد سالن‌ها شوم، باید چیزی بخورم؛ بازدید از تمام سالن‌های یک نمایشگاه بزرگ، انرژی زیادی می‌خواهد. جمعیت زیادی که اطراف غرفه‌های اغذیه‌فروشی را گرفته‌اند، حرم را تصدیق می‌کنند. نویم می‌رسد و یک ساندویچ معمولی کالباس می‌خواهم، فروشنده که خستگی را در چشمانش جمع کرده، با بی‌حوصلگی می‌گوید: «نوم‌نوم»؛

جوانان زیادی از یک راه میان‌بر به سمتی می‌روند که به سالن امیرکبیر می‌رسد. امیرکبیر ۹۱۴۴ متر مربع وسعت دارد و بزرگ‌ترین سالن نمایشگاه بین‌المللی کتاب تبریز به شمار می‌رود که مثل سال‌های پیشین، امسال در پانزدهمین نمایشگاه کتاب تبریز هم ناشران کتاب‌های درسی در آن مستقر هستند.

به چند سالن دیگر به صورت گذری چشم‌انداخته بودم و حالا به وضوح می‌بینم که سالن امیرکبیر از همه پرشورتر است. غرفه‌آرایی‌های خلاقانه و زیبا، روش‌های تبلیغاتی متفاوت و مدرن بر هر غرفه‌ای حاکم است. بچه‌های نوجوان که اکثراً در آستانه کنکور هستند پدران و مادران خود را به دنبال می‌کشند. دست مردم پر است از کتاب‌ها، سر غرفه‌داران هم شلوغ است.

یکی از غرفه‌داران سالن پروین اعتصامی که ناشران عمومی در آن استقرار دارند، در محوطه می‌گفت: «ما نقش راهنما را داریم، می‌آیند از ما آدرس کتاب‌های کنکور را می‌پرسند و می‌روند»؛

به هرکجا که چشم‌های می‌اندازم پوسترهایی را می‌بینم که عکس جوانان مدرس کنکور بر روی آن‌ها نقش بسته است. یکی از غرفه‌داران سالن پروین اعتصامی که ناشران عمومی در آن استقرار

دارند، در محوطه می‌گفت: «ما نقش راهنما را داریم، می‌آیند از ما آدرس کتاب‌های کنکور را می‌پرسند و می‌روند.»

طبقه بالای امیرکبیر درهم‌زنیخته بنظر می‌آید. نمایشگاه کاریکاتور، غرفه هنری، غرفه تذهیب، غرفه کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و هرآنچه در جای دیگر نمایشگاه نمی‌شد جای داد. هرچه ساعت به اتمام نمایشگاه نزدیک می‌شود، درب‌ها شاهد ورود خیل عظیم تری از مردم می‌شوند.

خانم یکم تخفیف بدین، به دانشجو از کجا بیاره این پول رو بده؟ این را دختری جوان درحالی که صفحه مشخصات کتاب را باز کرده، به فروشنده غرفه می‌گوید. اما مریم نظامی، مسئول یکی از غرفه‌ها در سالن امیرکبیر می‌گوید: «خریداران کتاب امسال نسبت به قیمت کتاب‌ها کم لطفی می‌کنند در حالی که قیمت کتاب‌های عرضه شده واقعا معقول می‌باشد.»

او همچنین ابراز می‌کند: «واقعا جای سوال است که چرا خریداران درباره قیمت کتاب‌ها چانه می‌زنند و از طرفی انصاف نیست برای ناشران که کتاب‌های خود را با قیمتی پایین‌تر از حد معمول به فروش برسانند.»

نمی‌شود مسافت نمایشگاه را با مرکز شهر حساب کرد

بیرون می‌روم و هوا تاریک شده است. همه جا پر از آدم هست. نمی‌شود حدس زد که اینجا در جای دورافتاده‌ای از شهر قرار دارد. انگار در مرکز شهر هستیم، البته نه کتاب‌فروشی‌اش، شاید در پارک یا ... عده‌ای با اینکه کیسه‌های پر از کتاب در دستشان دارند اما باز از سالنی به سالن دیگر منتقل می‌شوند و عده‌ای زیادی از جوانان هم هستند که منتقل‌شوندگان را نگاه می‌کنند و چایی یا نوشابه‌ای یا چیزی می‌خورند.

سالن کوچک و جمع و جور شهریار میزبان مطبوعات و ناشران خارجی است. همچنین غرفه بزرگ یکی از بانک‌ها برای ارائه بن تخفیف در همین غرفه است که ازدحام عجیبی را پدید آورده است. در طی چند دقیقه حدود ۵۰۰ نفر به بانه‌ها فراخوانده می‌شوند. وجود همین غرفه ارائه بن باعث می‌شود مردم به صورت گذرا روزنامه‌ها و رسانه‌ها را از چشم بگذارانند. مجبورند از چشم بگذرانند چون چیزی در این سالن نیست که دست‌شان را بگیرد.

نمایشگاه امسال تخصصی نیست

سالن پروین اعتصامی بیش‌تر پر از آدم‌های میانسال است. و بیش‌تر آن‌هایی که بنظر می‌رسد یا معلم هستند یا استاد دانشگاه یا نویسنده‌ها افراد در این سالن موقع خرید کتاب بیش‌تر تامل می‌کنند. دنبال چیز خاصی نمی‌گردند و با ناشران عمدتا آشنا و دوست هستند. علی‌مرادی ۴۳ ساله که به کتاب‌های جغرافیایی علاقه دارد، می‌گوید: «نمایشگاه کتاب امسال تخصصی نیست. جز امیرکبیر که کتاب‌های درسی و کنکوری می‌فروشند، بقیه نامنظم و تقریبا عمومی هستند.»

۲ ساعت دستگاه کارتخوان ما قطع شد. ۲ ساعت در زمان اوج شلوغی نمایشگاه. اما غرفه‌داران انتقادات جالب‌تری دارند؛ یاسین قربانی، از دیگر غرفه‌داران نمایشگاه کتاب تبریز با لحنی انتقادآمیز و عصبانی می‌گوید: «۲ ساعت دستگاه کارتخوان ما قطع شد. ۲ ساعت در زمان اوج شلوغی نمایشگاه.»

این غرفه‌دار می‌گوید: «شاید در ساعات آخر که دستگاه کارتخوان ما قطع شد نزدیک به ۱۰۰ نفر خواستار کتاب‌های مختلفی بودند اما قادر به خریداری آن کتاب‌ها نبودند و این امر فاجعه‌ای برای غرفه‌ی ما به حساب آمد.»

محمدپور، مدیرکل فرهنگ و ارشاد اسلامی آذربایجان شرقی که در طی روزهای مختلف نمایشگاه به همراه مسئولان استانی و کشوری در نمایشگاه حضور داشته، چهره بشاش و رضایت‌مندی دارد. او بیان می‌کند:

یک هزار ناشر و فعال نشر در نمایشگاهی با ۱۲۰ هزار عنوان کتاب حضور دارند. همچنین در بخش ناشران بین المللی، ۲۱ کشور مهم دنیا و از افراد صاحب نظر با ۳۲ هزار عنوان کتاب حضور دارند که تمام کتب عرضه شده از سال ۲۰۱۰ به بعد هستند. این آمار نسبت به سال ۹۳ سیر نزولی عجیبی و قابل توجهی را به خود دیده اند.

داران اما معتقدند باید در کنار همه پرشکوهی ها و عظمت نمیشگاه، برنامه های جنبی خوبی برگزار می شد تا مردم مجذوب کتاب و کتاب خوانی شوند. اما من وقتی از کنار یک غرفه که مخصوص سخنرانی بود می گذشتم، یک فرد معروف برای اهالی قلم، سخنرانی می کرد که تنها ۵ نفر مخاطب داشت.

آمارهایی ضد و نقیض از نمایشگاهی پرشکوه و سرانه مطالعه شرم آور

طبق آمارهای آرشیو موسسه نمایشگاه های فرهنگی کشور که متولی برگزاری نمایشگاه های استانی در سراسر کشور است، نمایشگاه تبریز روی هم رفته پس از تهران از حیث شاخص بازدیدکننده و میزان فروش در مقام دوم قرار دارد. اما طبق آماری که در سال ۹۴ ارائه شد، میانگین سرانه مطالعه کتاب در استان آذربایجان شرقی ۱۵ دقیقه و ۲۳ ثانیه است در حالی که میانگین کل کشور، ۲۹ دقیقه و ۱۵ ثانیه می باشد.

میزان کتب مطالعه شده هم اعلام شود

موقع برگشت جوانان زیادی را دست خالی می بینم اما ۲ جوان که درست مقابل من راه می روند، صحبت هایشان را می شنوم:

- مجبور شدیم اینا رو بخریم، حالا که میخونه؟ (می خندد.)

-فدای سرت! عوضش اومدیم به حال و هوایی عوض کردیم.

برای برگشت سوار بی آر تی می شوم؛ شهر خلوت تر بنظر می آید. نمایشگاه بار ترافیک را از مرکز شهر گویا به جایی دورتر منتقل کرده است. اگر نمایشگاه کتاب حاشیه نباشد، مثل جشن امضاهایی که کتاب را به حاشیه می رانند و مولف را ستاره می کنند، اگر نمایشگاه کتاب تنها وظیفه اش انتقال کتاب از دست ناشران به دست مخاطبانی نباشد که هرگز لای آن ها را باز نخواهند کرد، بزرگ ترین اتفاق فرهنگی شهر است. کاش موقع ارائه آمار نمایشگاه کتاب امسال، میزان کتب خریداری و مطالعه شده را هم اعلام کنند.